

15.06.2016

Прес-конференція «Наука не може більше чекати!» в інформаційному агентстві УНІАН

14 червня 2016 р. в конференц-залі інформаційного агентства УНІАН відбулася прес-конференція «Наука не може більше чекати!», присвячена загальноакадемічній акції протесту ([Національна академія наук України](#)).

Про вимоги, з якими протестувальники звертатимуться до органів державної влади, та проблеми наукової галузі, що змушують дослідників вдаватися до заходів на кшталт пікетів, журналістам українських ЗМІ розповіли віце-президент НАН України, директор Інституту теоретичної фізики імені М. М. Боголюбова НАН України академік А. Загородній, голова профспілки працівників НАН України кандидат філософських наук А. Широков, старший науковий співробітник Інституту хімії високомолекулярних сполук (ІХВС) НАН України Н. Ярова. На зустрічі з представниками вітчизняних медіа був також присутній голова Київської регіональної організації профспілки В. Столярів.

Голова профспілки працівників НАН України кандидат філософських наук А. Широков із жалем констатував, що вчені змушені збиратися на акцію протесту вже вдруге за поточний рік, оскільки попереднє пікетування органів державної влади науковцями Національної академії наук і національної галузевих академій наук (зокрема, Національної академії медичних наук і Національної академії педагогічних наук) 19 квітня 2016 р. не дало бажаного результату. Попри те, що з протестувальниками того дня поспілкувалися народні депутати та Міністр освіти і науки України Л. Гриневич, а делегація представників академічних профспілкових організацій зустрілася з Головою Верховної Ради України А. Парубієм, вирішення проблеми базового фінансування вітчизняної наукової сфери не просунулося далі реєстрування законопроекту № 4477 (щодо збільшення фінансування діяльності установ Національної академії наук і національних галузевих академій наук), який досі не розглянуто Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету. Крім того, так і не відбулася очікувана зустріч представників наукової громадськості з Прем'єр-міністром України В. Гройсманом. Як нагадав А. Широков, на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти 17 лютого 2016 р. наголошувалося на тому, що з 2013 р. темпи скорочення бюджетних видатків на науку й освіту в нашій державі майже вдвічі перевищили темпи падіння ВВП, а фінансування галузі було скорочено на 19 %, тоді як видаткова частина держбюджету на поточний рік зросла загалом на 14,2 %. Внаслідок катастрофічного й безпрецедентного недофінансування кількість науковців в Україні різко зменшується, наукові установи змушені переходити на

функціонування в режимі скороченого робочого часу. Триває так званий «відтік мізків» до інших сфер діяльності й за кордон. За умов, коли грошей бракує на елементарні потреби – виплату заробітної платні та оплату комунальних послуг – не випадає дивуватися, чому Україна досі не має своїх нобелівських лауреатів (а саме відсутність подібних нагород закидали вченим попередні урядовці), – зауважив А. Широков. Погіршення і так вкрай скрутного становища, в якому нині перебуває українська наука, очікується цієї осені, коли зростатимуть тарифи на комунальні послуги, особливо для юридичних осіб, організацій, якими і є наукові установи Національної академії наук і національних галузевих академій наук.

І оскільки вчені більше не можуть працювати в таких несприятливих умовах, Президія Центрального комітету профспілки працівників НАН України ухвалила 2 червня цього року рішення про проведення чергової загальноакадемічної акції протесту, під час якої її учасники вимагатимуть: по-перше, ухвалення парламентом законопроекту № 4477; по-друге, дотримання положень статей 36 і 48 чинної нової редакції Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», якими передбачено поступове збільшення як посадових окладів науковців, так і обсягів фінансування наукової сфери – до 1 січня 2020 р.; по-третє, організації зустрічі з Прем'єр-міністром України В. Гройсманом.

На завершення свого виступу А. Широков підкреслив, що підтримання наукових досліджень на належному рівні є економічно вигідним для країни, тому що інвестиції в інновації дають найбільше прибутку в розрахунку на одиницю ВВП. Держава, економіка якої спирається на сировинно орієнтовані галузі промисловості, приречена на відставання та зазнає значних збитків через недоотримання коштів від реалізації конкурентоспроможної продукції з високою доданою вартістю. Створення такої продукції можливе лише в разі впровадження результатів наукових досліджень у виробництво.

<...> У свою чергу, віце-президент НАН України академік А. Загородній висловив стурбованість щодо ставлення керівництва держави до науки, яке (ставлення) виявляється в тому, що вчених безпідставно звинувачують у неефективній роботі та марному витрачанні бюджетних коштів. «Те, що академії дарма їдять свій хліб, – це відверте лукавство», – підкреслив він. За словами академіка, НАН Україна повністю окупує та виправдовує своє існування й фінансування вже кількома проектами, у виконанні яких брали участь її дослідники. Йдеться насамперед про роботи з подовження термінів експлуатації енергоблоків українських атомних електростанцій, надання пропозицій щодо диверсифікації джерел постачання ядерного палива для АЕС, технологію безстикового зварювання залізничних рейок тощо. Результати всіх

цих робіт мають колосальний економічний ефект, що обчислюється мільярдами гривень, і дають змогу державі не лише заощаджувати значні кошти, а й отримувати прибутки від практичного впровадження розроблених технологій в Україні та за кордоном.

Академік А. Загородній надав присутнім інформацію щодо нещодавнього опитування громадян, проведеного фахівцями Інституту соціології НАН України. Згідно з отриманими даними, найбільшою довірою нашого суспільства користуються волонтери (51 % респондентів), науковці (51 %), церква і клір (50 %). Натомість найменшою – Президент (11 %), Уряд (9 %) і парламент (8 %).

Мовець також розповів журналістам про виставку науково-технічних розробок Національної академії наук і національних галузевих академій наук, відкриття якої відбулося 14 червня 2016 р. в будівлі Верховної Ради України.

Наостанок А. Загородній наголосив, що з огляду на невпевненість учених у своєму майбутньому та загальну невизначеність ситуації, в якій на даний час перебуває вітчизняна наукова сфера, дослідники працюють у складних морально-психологічних умовах, які не сприяють продуктивності й ефективності їх роботи. Тому науковці не бачать іншого виходу й іншого способу привернення уваги влади та суспільства до своїх проблем, окрім акцій протесту.

Н. Ярова розповіла про напрями роботи своєї наукової установи та проблеми, з якими інститут регулярно стикається останнім часом. За її словами, ІХВС НАН України є єдиною в нашій державі установою такого профілю, однак навіть унікальні розробки, створені його вченими, не рятують інститут у цей складний період. Зокрема, кількість співробітників установи скоротилася вдвічі (тільки за 2015 р. – на 20 %), а дослідне виробництво, на якому колись працювало близько 300 осіб, нині майже зупинилося. Як зазначила Н. Ярова, молодих фахівців, які мають високу професійну кваліфікацію, навички програмування вищі, ніж у звичайного користувача ПК, і володіють щонайменше двома іноземними мовами, не приваблює низька заробітна платня науковця. Тому галузь дуже мляво поповнюється науковою молоддю. Крім того, незадовільно розвивається вітчизняна промисловість, тому рівень попиту на високотехнологічну продукцію серед підприємств є дуже низьким. Навіть створивши вагому розробку, вчені змушені буквально «оббивати пороги», пропонуючи її до впровадження чиновникам, які, у свою чергу, з невідомих причин надають перевагу продукції зарубіжного виробництва, яка за своїми характеристиками часто поступається вітчизняним аналогам. Залишає бажати кращого і матеріально-технічна база дослідницьких установ, яка не оновлюється роками, а подекуди – й десятиліттями, а її відносна придатність до

використання під час досліджень уможлиблюється виключно завдяки винахідливості самих користувачів – учених, які лагодять і намагаються дещо вдосконалити застаріле обладнання. Необхідно усвідомлювати, що створення корисних прикладних розробок потребує серйозної теоретичної бази, а отже, й підтримання фундаментальних досліджень. «Держава має повернутися до науки обличчям», – зазначила Н. Ярова й додала, що реорганізація НАН України не повинна бути тотожною її бездумному скороченню.

Вчені також висловили сподівання, що 100-річний ювілей Академії, який припаде на 2018 р., їм вдасться зустріти гідно, а стан академічних наукових установ не змушуватиме їх співробітників червоніти через жалюгідну державну підтримку.

По закінченні прес-конференції її спікери спілкувалися з представниками українських медіа.